

Златният Питер

Емоциите от срещата ми със славната северна столица на Русия започнаха още с пътуването ни към нея. От Москва тръгнахме с влак от прочутата Ленинградска гара. Странно, името ѝ не бе сменено, казах си. Влакът, в който се настанихме, беше супер експресът „Сапсан“. Отворих стария си руски енциклопедичен речник и разбрах, че „сапсан“ е сокол, който се използва и за лов. Ясно защо са го нарекли така – влакът се носеше с бясна, непозната нам скорост и разстоянието над 700 км. от Москва до Санкт Петербург измина за три часа и половина!

ГРАД, ИЗГРАДЕН ВЪРХУ НАД СТО ОСТРОВА

Пристигнахме навреме. От пръв поглед се виждаше, че Питер, както му казват руснаците, е съвсем различен от Москва. Широки улици и булеварди, наричани тук проспекти, солидни сгради в доминиращ класицизъм, излъчващи стабилност и аристократизъм. Липсваха вездесъщите коли и задръстванията на Москва. А инак, и тук мостове над многото канали и реката Нева, но всичко много по-импозантно. Всеизвестно е, че градът е построен от Петър Велики преди триста години на равно поле, дори си има и рожден ден – 27 май 1703 година. Разположен е при устието на Нева, вливаща се във Финския залив на Балтийско море, днес на площ от 1,4 хиляди квадратни километра. Населението му е към 5 милиона и е единственият милионен град, разположен толкова на север. Впечатли ме броят на слънчевите дни над Питер – едва 62, а дните със снежна покривка – 122! Неволно си зададох въпроса как ли живеят тук тези хора, явно руските им корени са твърде яки, инак не мога да си обясня и издръжливостта и героизма им от блокадата по време на Втората световна война. Впечатляваща е многото вода навсякъде. Градът е изграден върху над сто острова, речните канали са 48, а мостовете над тях и Нева са 342, от които 218 са

пешеходни. Знае се, че най-големите от тях заради корабоплаването, се разтварят и вдигат нощем, но не съм от тези пламенни пътешественици, та да бъдувам до полунощ, за да видя как става това. Оставям подобно преживяване за друг път, дано е някъде по времето от 25 – 26 май до 16 – 17 юли, та да изживея и друго прочуто местно емоционално усещане – белите нощи. Но нека не се бъркам в плановете на орисията си.

ПЕТРОПАВЛОВСКАТА КРЕПОСТ И ПЕТРОПАВЛОВСКИЯТ СЪБОР

За два дни се запознахме с основните паметници на културата на Санкт Петербург и дворцово-парковите комплекси, които от 1990 г. са в списъка на ЮНЕСКО. Започнахме с автобусна обиколка в центъра на града. Първата ни спирка бе Петропавловската крепост. Построена в началото на 18 век на стратегическо място при делтата на Нева, тя се явява и ядро на бъдещия град. През вековете не се налага да служи по първоначалното си предназначение за отбрана на града, в руската история тя остава най-вече като политически затвор. От края на 18 век та чак до началото на 20 век мнозина изживяват ужасите на нейните фортификации. Като се започне от сина на Петър Велики Алексей, през

Достоевски и Горки, та чак до Троцки. Ние естествено не бяхме там заради затворите, а заради цялостната атмосфера на крепостта и най-вече заради прочутия Петропавловски събор. Като оставим настрана необикновената архитектура, смесица от руска и европейска традиция, интериора и невероятната позлата, които ни чакаха навсякъде по-късно, най-известното в този храм остават погребенията на руските царе, царици и семейства им. Видяхме саркофазите на Петър Велики, на Екатерина II, на нашия освободител Александър II и на семейството на последния Романович Николай II, варварско избито от болшевиките, чиито тленни останки са положени тук едва през 1998 година. На изпроводяк бяхме поздравени с гърмеж на топове, тъй като имахме късмета да е точно дванайсет часа по пладне, а от години така се напомнят отминалите времена.

ИСАКОВСКИЯТ СЪБОР

И пак в автобуса, и пак наляво, надясно. Мостове, колони, сгради като Адмиралтейството, дворецът на прочутия приятел на Петър Велики Меншиков, за когото съм чувал какви ли не истории и анекдоти, площадът на Декабристите с всеизвестния паметник на Петър Велики, наречен от руския поет на всички времена Пушкин „Ме-

Интериор от двореца Петерхоф

Фонтаните на Петерхоф

ден конник“. До Исаковския площад е друг символ на града – Исаковският събор. Там слязохме от автобуса, за да се насладим на красотата и величието на този най-ярък паметник на архитектурната хармония между Европа и Русия. Импозантност и внушителност по руски, но в архитектурните елементи доминира Европа – от древна Елада, през ренесансова Италия, до барокова Германия. Строен е четиридесет години и е главен храм на руската империя. Най-голям е в страната и четвърти в света след „Св. Петър“ в Рим, „Св. Павел“ в Лондон и „Санта Мария дел Фьоре“ във Флоренция. Жалко, че не ни се предостави възможност да надникнем и под куполите му, където от фотографии знаех, че изобилства с красота и величие. Нямахме възможност да видим интериора и на следващия храм, пред който спряхме за фотографии. На мястото, където се намира, е смъртно ранен нашият цар Освободител и е издигнат в негова памет. Осветен е като „Възкресение Господне“, но най-вече се знае като „Спас на Крови“, навярно заради пролятата кръв. Неговият впечатляващ вид си е чисто руски, с типичните пъстроцветни куполи и позлати и силно напомня московския „Василий Блаженный“.

„ДВОРЦОВИЯТ ПЛОЩАД“

Последната ни спирка бе на „Дворцовия площад“, където се издига внушителната резиденция на руските императори, наречена „Зимен дворец“, който в съзнанието на моето и предишните поколения се свързва

с т.н. Велика октомврийска революция. Пропуснах да спомена, че посетихме и друг символ на споменатата революция, крайцера „Аврора“. Не го направих съзнателно, за да се покаже, както е прието последните две десетилетия, като отрицател на соцминалото, а защото не понасям военщината и машинариите. За разлика от прочутия Червен площад в Москва, Дворцовият поражда с руската си мащабност – огромен, просторен. В средата се извисява т.н. Александровска колона, увенчана с ангел, държаш кръст, а от всички страни е обградена от дворцови сгради, в които днес се помещава световно известната руска художествена галерия „Ермитаж“. Сградите започва да строи Петър Велики, а Екатерина II продължава по посока на Нева, за да помести тук бързо разрастващата ѝ се колекция от произведения на изкуството.

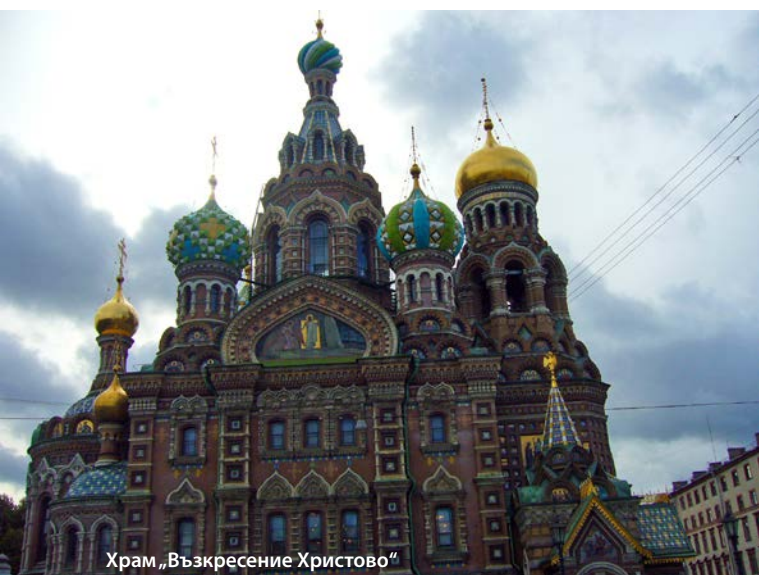
„ЕРМИТАЖЪТ“

Салоните на „Ермитажа“ посетихме след обедната почивка. И тук, както в Третьяковската галерия в Москва, екскурзоводката ни поведе от зала в зала. Мене ме поразиха интериорите на дворците – стълбищата, паркетите, прозорците, огледалата, стенописите. И много, много позлата! На какво по-напред да се насладиш – на фона или на експонатите? От 224, когато Екатерина II през 1764 г. изкупува от търговеца Гоцковски неговата колекция от картини на европейски майстори, до няколко стотин хиляди днес. Естествено, изложените не са чак толкова, но

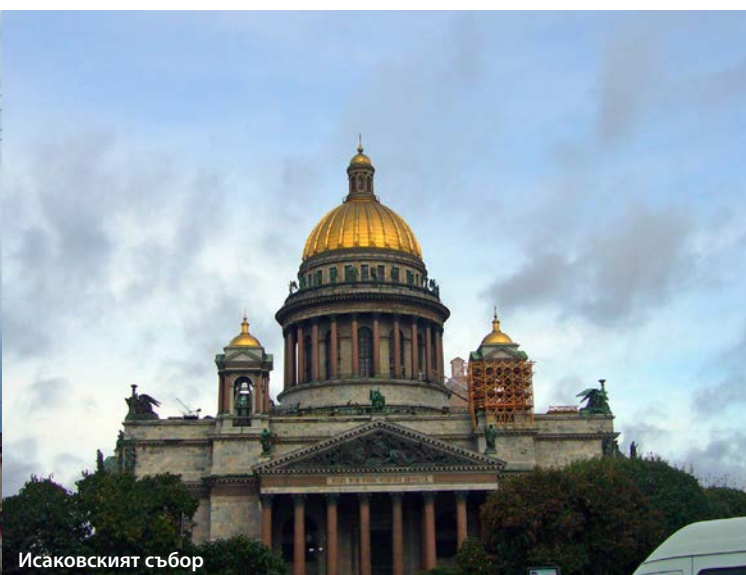
достатъчно, за да каталясаш, ако им посветиш нужното внимание. Ще спомена само най-прочутите, на които имах удоволствието да се насладя. В залата на Италианския ренесанс това бяха „Мадона Лита“ и „Мадона Бенуа“ на Леонардо да Винчи, „Юдита“ на Джорджоне, „Св. Себастиан“ на Тициан, „Юноша с лютия“ на Караваджо. При фламандската и холандска живопис се спрях пред „Завръщането на блудния син“ на Рембранд и портретите на жена му Саския, наситих очите си с пищни женски форми от картините на Рубенс. В салоните на френската живопис най-дълго се задържах при импресионистите, към които имам слабост. Наслаждавах се на познати ми от репродукции картини на Пол Сезан, Клод Моне, Реноар, Дега, Писаро. Не липсваха платна и на холандеца Ван Гог. Дълго се заглеждах и в познати картини на Пикасо, Матис, Кандински. И ако трябва да съм откровен до края, трябва да си призная, че въпреки удоволствието и насладата, след дългото обикаляне и виждане ме налегна такава умора, че спрях да възприемам и напуснах „Ермитажа“, за да потърся кафе и запала цигара на брега на Нева, загледан в мътните ѝ води. Така де, пан метрон аристон, казали са древните елини, сиреч всичко с мярка.

ДВОРЦОВИТЕ КОМПЛЕКСИ И ПАРКОВЕ В ОКОЛНОСТИТЕ НА САНКТ ПЕТЕРБУРГ

Само че мярката за всеки един от нас е различна. При руските императори и императрици тя далеч

Храм „Възкресение Христово“

Исаковският събор

надхвърля представите на редовия смъртник. Най-силно го усетихме на другия ден, който по програма предвиждаше дворецовите комплекси и техните паркове в околностите на Санкт Петербург. Извадихме голям късмег – от малкото слънчеви дни над Питер, нашите и двата бяха окъпани в ласкаво септемврийско слънце. Благодарение на него и усещането от срещата с красотата бе още по-силно и ослепително блестящо! Толкова злато на едно място и толкова негови отблясъци едва ли ще видя повече в живота си!

ПЕТЕРХОФ – ВЪЗХВАЛА НА ВОДНАТА СТИХИЯ.

Най-напред посетихме Петерхоф – грандиозен архитектурно-парков ансамбъл от XVIII и XIX век. Разположен върху площ от над 100 декара с около трийсет здания и над сто фонтана, той отново е дело на Петър, който посочил мястото, начертал плана за разположение на дворците и фонтаните в парковете. Както и в столицата, подхванатата от Петър достойно се продължава от Екатерина II. Първо посетихме т.н. Голям дворец. И тук внушителни стълбища, зали, картини, стенописи, паркети, мебели. И пак от зала в зала. Най-голяма бе Тронната, с площ над 300 кв.метра, не по-малки бяха и другите, наричани Парадна, Танцовална и др. И то се знае, всичко в много, ама много злато. Зашеметени от изобилието и пищността на двореца, с удоволствие поехме на разходка из парковия комплекс, за да видим ня-

кои от прочутите фонтани – уникално хидро-техническо съоръжение, създаващо усещането за възхвала на водната стихия. Много вода и много статуи, повечето от които позлатени. Доминираща и на централно място е Голямата каскада, където са разположени безбройните златни статуи, свързани както с гръцката митология, така и с християнски сюжети. За ограничено време не може да се обиколи всичко, разнообразието е невероятно, чакат ви и изненади и всякакви закачки, които Петър сам измислил. Спънете се някъде и върху ви се изсипва вода. Удоволствието от разходката из парковете и край фонтаните на Петерхоф трудно може да се опише, то просто трябва да се изживее.

ЦАРСКО СЕЛО

Същото може да се каже и при посещението на небезизвестното Царско село. В съзнанието ми то е останало с лица, в който се е учил Пушкин, но за туристите атракция е отново дворецът, този път резиденция на Екатерина Велика. И пак грандиозност, импозантност – от парадни стълбища, през зали в описаните вече изобилие, пищност и позлата. Най-впечатляваща бе прочутата Кехлибарена стая. Стените ѝ са покрити с прекрасни мозайки от кехлибар, които изкусно свързват живописни фризове, огледала и картини. За нея се знаеше, че през Втората световна война е била разглобена и откъсната от хитлеристите и някъде скатана, но тъй като дълги години не се откри-

скривалището ѝ, съвсем по руски едро скроените братя славяни си направиха нова. Какво пък толкоз, какво са за нас някакви си пет и половина тона кехлибар! Порази ме и руското усърдие да се възстанови и предостави за радост на човешките очи всичко, унищожено през войната. В един от коридорите на Екатеринския дворец бе показана на фотоси невероятната разруха от войната и как търпеливо и всеотдайно всичко е възстановено в цялото му величие и красота! Всичко това поражда само възхита.

Ако трябва да обобща с няколко думи останалото в мен впечатление от срещата ми със Санкт Петербург, то ще е: много вода и много злато! Затова и нарекох Питер златен, макар неговото злато да е скрито в дворците или далеч от центъра му. След завръщането си от Русия пред руските туристи вече ми е едва ли не неловко да наричам Прага златна. Че какво ѝ е толкова златното на нашата Златна Прага? Една скромна мозайка над кралския вход на храма „Свети Вит“ и предание, че в средновековието куполите на църквите ѝ били позлатени? Пък и откъде в Чехия толкова злато, колкото видях в града на Петър Велики? Лесно им е на руснаците в огромна страна с огромни възможности. А и както би казал среднестатистическият чех: за малко пари – малко музика, за много пари – много музика! Та така...

Васил Самоковлиев